

Hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta kaikille

Uudenkaarlepyyn kaupungin hyvinvointisuunnitelma 2024–2028

- Kaupungin terveyden edistämistyö

1. Esittely

Asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on yksi kaupungin ydintehtävistä. Uudessakaarlepyyssä kaupungin viranhaltijat, päättäjät ja asukkaat työskentelevät rinnakkain kunnan hyvinvoinnin edistämisen eteen. Tavoitteena on, että jokaisella on hyvä elämä ja toimiva ja merkityksellinen arki. Hyvinvointia systemaattisesti edistämällä ja mittaamalla tavoitteena on asukkaiden elämänlaadun parantaminen.

1.1 Tausta ja vastuu

Pohjanmaan hyvinvointialue otti 1.1.2022 alkaen vastuun sosiaali- ja terveystalviteista, kun taas kunta jatkaa ennaltaehkäisevien ja toimintakykyä ylläpitävien palveluiden hallinnointia. Kunnan, hyvinvointialueen ja kolmannen sektorin yhteistyö on keskeistä eriarvoisuuden vähentämisessä ja uusien yhteistyömuotojen kehittämisessä. Tämä integraatio on YK:n Agenda 2030:n mukaista, ja sen tavoitteena on yhdistää sukupolvien hyvinvointia.

Kunnalla on kuntalain (2015/410) ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain (612/2021) mukainen lakisääteinen velvollisuus edistää terveyttä ja hyvinvointia. Tämä sisältää tavoitteiden asettamisen, päätösten seurausten ennakkoarvioinnin ja toimialarajojen yli tehtävän yhteistyön. Hyvinvointialue tukee kuntaa tässä työssä painottaen terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä.

Eriarvoisuuden vähentämiseksi tarvitaan toimivia ja koordinoituja palveluita, matalan kynnyksen palveluita ja kohdennettuja palveluita. Muutos merkitsee uusia yhteistyötapoja ja -muotoja. Yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa tunnistetaan myös tulevaisuudessa tiettyjen kohderyhmien kohtaamat haasteet käytettävissä olevan tiedon ja kokemusten perusteella. Yhteistyömuodot elävät ja hyvinvointisuunnitelmaa on syytä tarkistaa ja tarvittaessa päivittää vuosittain.

Vuonna 2023 perustettu Uudenkaarlepyyn hyvinvoinnin ja liikunnan edistämisen työryhmä tutkii ja seuraa hyvinvointitilannetta sekä koordinoi työtä hyvinvointiraportin ja hyvinvointisuunnitelman mukaan. Ryhmä työskentelee myös liikunnan monialaisen edistämisen parissa.

2 Hyvinvointisuunnitelma ja -kertomus

Hyvinvointiraportti ja -suunnitelma ovat keskeisiä kunnan strategiassa, ja niitä käytetään terveyden ja hyvinvoinnin suunnittelussa ja seurannassa. Ne yhdistävät muita kuntien hyvinvointiasiakirjoja, sillä toimijat ja tavoitteet menevät usein päällekkäin. Hyvinvointiraportissa kerätään tilastoja kaupungin asukkaiden terveydestä ja hyvinvoinnista.

a. Hyvinvointisuunnitelma

Hyvinvointisuunnitelma seuraa kuntastrategian tavoitteita, HYTE-mittareita ja kulkee yhdessä hyvinvointialueen hyvinvointisuunnitelman ja niiden tavoitteiden kanssa. Seuranta tehdään eri mittareilla ja raportoidaan valtuustolle. Kaupunginvaltuusto hyväksyy myös hyvinvointisuunnitelman.

Uudessakaarlepyyssä käytetään kahta erilaista hyvinvointitavoitteita: HYTE-tavoitteet ja palvelutavoitteet:

- i. Ensimmäinen tyyppi on peräisin THL:n ns. HYTE-kertoimet (hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen), jotka käytännössä ovat hyvinvoinnin mittareita, joita voidaan verrata muiden kuntien tilastoihin ja kaupunki saa valtiosuoksia, jos nämä tavoitteet täyttyvät.
- ii. Toinen tavoitetyyppi, palvelutavoitteet, tulee Pohjanmaan hyvinvointialueen palvelustrategiasta 2022–2025.

THL:n HYTE-tavoitteiden ja Pohjanmaan hyvinvointialueen palvelutavoitteiden lisäksi Uusikaarlepyy on kehittänyt omat tavoitteensa, jotka ovat osa kahta kokonaistavoitetta vastatakseen hyvinvointiraportissa 2022–2026 esiin tulleisiin tarpeisiin ja kuntastrategian tavoitteisiin. Hyvän elämänlaadun lähtökohtana on, että ihmisellä on fyysiset mahdollisuudet liikkua, henkinen ja sosiaalinen hyvinvointi ja että elinympäristö on toimiva ja palvelut ovat saatavilla. Hyvinvointisuunnitelma on tärkeä myös kestävä kehityksen kannalta, erityisesti terveyden ja hyvinvoinnin, YK:n kestävä kehityksen tavoitteen (Sustainable Development Goals, SDG 3), eriarvoisuuden vähentämisen (SDG 10), kestävien kaupunkien ja yhteisöjen (SDG 11) ja köyhyyden vähentämisen (SDG 1) kannalta. Välillisesti suunnitelma tukee myös muita YK:n tavoitteita.

Uudenkaarlepyyn kaupunki edistää asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä panostaen sukupuolten tasa-arvoon ja tasa-arvoiseen kohteluun sekä toimii aktiivisesti syrjäytymisen torjumiseksi. Kaupunki on ryhtynyt strategiaan toimenpiteisiin työllisyyden vahvistamiseksi investoimalla omia varojaan työllistämiseen ja kuntouttavaan aktivointiin. Toinen konkreettinen esimerkki on kirjaston toiminta, joka yhdessä hyvinvointisektorin kanssa edistää yhtäläisiä mahdollisuuksia sivistykseen ja kulttuuriin sekä tarjoaa ajantasaisia palveluita kaikille kunnan asukkaille. Kirjaston ja varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen yhteistyötä vahvistetaan lukemista edistävällä työllä. Kirjastot edistävät aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta ja auttavat vierailijoitaan olemaan aktiivisia kansalaisia. Vapaa sivistystyö ja kirjastot tukevat elinikäistä oppimista ja oman osaamisen kehittymistä. Kaupungin yleistavoitteena on tasa-arvoinen palvelu kaikille. Nämä ponnistelut ovat osa kokonaissuunnitelmaa, joka heijastaa kunnan pyrkimystä noudattaa YK:n Agenda 2030 -ohjelmaa ja varmistaa kestävä ja asukkaiden edun mukaisen kehityksen.

Uudenkaarlepyyn kaupungin strategian (2023) mukaan kaikkien Uudenkaarlepyyn asukkaiden tulee elää hyvin ja turvallisesti. Jokaisella tulee olla mahdollisuus seurata unelmiaan, olla mukana ja vaikuttaa hyvinvointinsa lisäämiseen. Uudenkaarlepyyn kaupungilla on kuntastrategiassa visio saavuttaa 10 000 asukasta vuoteen 2040 mennessä ja kääntää väestön vähenemisen trendi. Tavoitteen saavuttamiseksi meidän tulee houkutella uutta työvoimaa, säilyttää nykyiset asukkaat ja edistää muuttoa kuntaan. Kaupunki priorisoi julkisen sektorin kehittämistä tämän tavoitteen tukemiseksi kiinnittäen erityistä huomiota maaseudun infrastruktuurin parantamiseen ja panostamalla koulutukseen houkuttelevan ympäristön luomiseksi perheille ja nuorille. "10K"-visio tarkoittaa meille, että tämä työ alkaa nuorimmista asukkaista ja vaatii kaupunkia, joka on jatkuvasti valmis kehittämään sivistys- ja yhteisöpalvelujaan.

Kuntastrategian strategiset tavoitteet ovat:

1. Avainsanana kestävyys
2. Elinvoima ja arvot
3. Osallisuus – me teemme asiat yhdessä
4. Hyvinvointi – me viihdymme täällä
5. Kylämme – unelmat syntyvät täällä
6. Keskustamme – syke, kulttuuri ja kaupankäynti

Uudenkaarlepyyn kaupungin hyvinvointisuunnitelma on dynaaminen dokumentti, jota muokataan jatkuvasti vastaamaan sekä paikallisia tarpeita että globaaleja tavoitteita ja joka edustaa sitoutumista tulevaisuuden kaupunkiin, jossa kaikilla asukkailla on mahdollisuus elää hyvin, turvallisesti ja mielekkäästi.

Hyvinvointisuunnitelman suunnittelu aloitettiin vuonna 2023. Suuri osa suunnitelman toteuttamisesta ei vaadi ylimääräisiä resursseja, vaan pikemminkin yhteistä konsensusta ja priorisointia, uudelleen harkintaa, miten toimialakohtaisesti toimitaan parhaiden tulosten eteen ja miten kunta voi löytää uusia yhteistyökumppaneita. Tärkeää on myös osaamisen kehittäminen ja tavoitteellisemman työn vahvistaminen systemaattisella arvioinnilla, ja että toiminnassa tehdään työtä yhteisten päämäärien eteen.

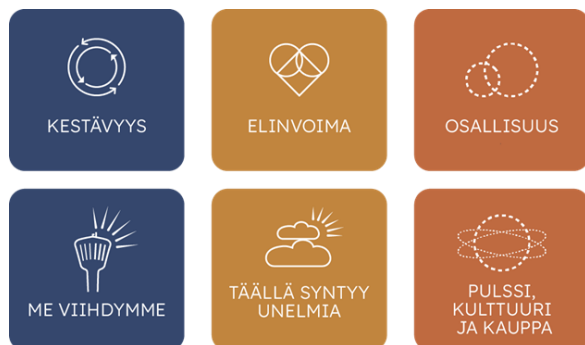
Yhteenveto erityyppisistä kohteista ja mittareista löytyy seuraavista taulukoista.

b. Selite

YK:n kestävän kehityksen tavoitteet:

Uudenkaarlepyyn kaupungin strategiset tavoitteet:

c. Hyvinvointisuunnitelman tavoitteet ja mittarit

HYTE-tavoite	THL:n HYTE-kerroin	Kunnan HYTE-tavoite	Mittari	Asiantuntija	Toteutus	YK:n tavoite	Strateginen tavoite
Kuntajohto	Kuntalaisten elintapojen raportointi: Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintavoista ja niissä tapahtuneista muutoksista	Hyvinvointiraportteja tehdään vuosittain ja ne toimitetaan kaupunginvaltuustolle.	Raportti valtuustolle	Hyvinvointipäällikkö ja hallintopäällikkö	Vuosittain		
Kuntajohto	Mittarit väestön terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen: Kunnan toiminta- ja taloussuunnitelmassa määritellään mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista.	Kunta panostaa vuosittain vähintään 150 euroa/asukas elämänlaadun parantamiseen (kulttuuri, vapaa-aika, liikunta, museot, kirjasto ja työväenopisto).	Toteutunut seuranta: kyllä/ei	Hyvinvointipäällikkö ja hallintopäällikkö	Vuosittain		
Kuntajohto	Terveyden ja hyvinvoinnin tavoitteiden saavuttaminen Tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan kuinka kunnan terveyden ja hyvinvoinnin tavoitteet on saavutettu.	Tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan kuinka kunnan terveyden ja hyvinvoinnin tavoitteet on saavutettu.	Arviointi tehty: kyllä/ei	Tarkastuslautakunta	Kerran valtuustokauden aikana		
Kuntajohto	Asiantuntemus terveyden ja hyvinvoinnin edistämässä. Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä.	Hyvinvointialueella on päävastuu terveyden ja hyvinvoinnin edistämässä. Ryhmä kokoontuu säännöllisesti ja käsittelee hyvinvointia koskevia aiheita.	Asiantuntijaryhmä nimetty: kyllä/ei	Johtoryhmä	Jatkuva toiminta		
Kuntajohto	Asiakasraati tai foorumi Kunnan palveluiden suunnittelussa/kehittämisessä hyödynnetään asiakasraateja/foorumia.	Kunnan verkkosivustolla on jatkuvasti kyselyitä ja kysymyksiä ajankohtaisista asioista, jotta voidaan kuulla kuntalaisten mielipiteitä. Asukkaita kannustetaan myös käyttämään verkkosivuston palautetoimintoa. Nuorisovaltuustoa, vanhusneuvostoa ja vammaisneuvostoa kuullaan tärkeissä asioissa. Kansalaisia kuullaan säännöllisesti.	Asiakasraati/ foorumi käytössä: kyllä/ei	Johtoryhmä	Säännöllisesti		
Liikunta	Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuuden raportointi. Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuudesta raportoidaan hyvinvointikertomuksessa.	Kaupunki tukee urheilu- ja nuorisotoimintaa. Nuorten liikunta-aktiivisuutta seurataan esimerkiksi Move!-tutkimuksen tuloksilla, jotka raportoidaan vuosittain hyvinvointikertomuksessa valtuustolle.	Raportointi tehty: kyllä/ei	Sivistystoimenjohtaja ja liikuntaneuvoja	Vuosittain		
Liikunta	Seurojen, yhdistysten ja kunnan yhteiskokous. Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja muiden yhdistysten yhteiskokouksen.	Kunta järjestää yhteisen yhdistyskokouksen vähintään kerran vuodessa, sekä tarvittaessa.	Kokoukset toteutettu: kyllä/ei	Liikuntakoordinaattori	Vuosittain		
Liikunta	Lapsille ja nuorille kohdennetut liikumisryhmät. Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille.	Kouluissa toimiva maksuton harrastamisen Suomen malli alentaa lasten kynnystä osallistua muun muassa liikumisryhmiin.	Osallistuja-määrä	Liikuntaneuvoja, nuorisohjaaja ja hyvinvointipäällikkö	Vuosittain		
Liikunta	Vaikutusten ennakkoarviointi (EVA). Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat valmisteilla olevien lautakuntapäätösten vaikutusten ennakkoarviointiin (EVA).	Laaditaan lomake järjestelmälliseen vaikutusten selvitykseen	Toteutunut: kyllä/ei	Hyvinvointipäällikkö, liikuntakoordinaattori ja tekninen johtaja	Isompien lautakuntapäätösten yhteydessä	 	
Liikunta	Liikunnan edistämisen poikkihallinnollinen työryhmä. Kunnassa toimii liikunnan edistämistä käsittelevä poikkihallinnollinen työryhmä.	Hyvinvointiryhmä, johon kuuluu johtoryhmä ja liikuntakoordinaattori, kokoontuu säännöllisesti ja käsittelee hyvinvointiin liittyviä aiheita.	Toteutunut: kyllä/ei	Johtoryhmä	Jatkuva toiminta		

Perusopetus	Kouluympäristön ja -yhteisön tarkastus. Oppilasmäärällä painotettu keskiarvo kunnan peruskouluista, joissa kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus on tehty lain edellyttämällä tavalla.	Viihtyvyyksikyselyt, kouluympäristön tarkastusraportit. Opetuksen järjestäjän opiskelu huollon ohjausryhmä valmistelee edistäviä ja ennalta ehkäiseviä toimenpiteitä koulu yhteisölle.	Kouluterveyskyselyn tilastot, kyselyn tulokset	Sivistystoimenjohtaja	Tarkastus tehdään vähintään joka kolmas vuosi		
Perusopetus	Oppilaiden poissaolot. Oppilasmäärällä painotettu keskiarvo kunnan peruskou-luista, joissa poissaolojen kokonaismäärä on tiedossa.	Poissaoloja koskeva toimintasuunnitelma ja Wilma-hälytys	Tilastot	Sivistystoimenjohtaja	Vuosittain		
Perusopetus	Liikuntavälitunnit Oppilasmäärällä painotettu keskiarvo kunnan peruskou-luista, joissa on käytössä pitkät liikuntavälitunnit	Ohjatut välituntiaktiviteetit	Keskiarvo	Sivistystoimenjohtaja ja liikuntaneuvoja	Vuosittain	 	
Perusopetus	Kouluruokailusuositus. Oppilasmäärällä painotettu keskiarvo kunnan peruskou-luista, joissa noudatetaan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä.	Aamiaissuosituksesta ilmoitetaan vanhemmille vanhempaintapaamisissa – erityisesti syksyllä järjestettävissä. Nuoria kehoitetaan syömään kouluaterioita esim. info-tv:n ja lautasmallikuvien avulla.	Keskiarvo	Sivistystoimenjohtaja	Vuosittain	 	
Kulttuuri	Madalletaan kulttuuriin osallistumisen kynnystä. Kun kunta edistää kulttuuriin osallistumista, kunta järjestää itse toimintaa, joka madaltaa kynnystä kulttuuriin osallistumiseen, tai antaa sellaiselle toiminnalle taloudellista tukea.	Järjestämme teatterimatkoja matkanjohtajan kera madaltaaksemme kynnystä osallistua kulttuuritapahtumiin. Tapahtumamme ovat ilmaisia tai edullisia. Kunta jakaa avustuksia kulttuuritoiminnalle. Kouluissa noudatetaan kulttuurikasvatussuunnitelmaa.	Ilmaiset tapahtumat: kyllä/ei	Hyvinvointipäällikkö	Vuosittain	 	

THL:n HYTE-kerroin	Kunnan HYTE-tavoite	Mittari	Asiantuntija	Toteutus	YK:n tavoite	Strateginen tavoite
Tulosindikaattorit						
Hyvä terveydentila. Vähennetään vuosiluokkien 8 ja 9 oppilaiden määrää, jotka kokevat terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi.	Edistämme liikkumista ja ulkona liikkumista ulkopedagogiikan, harrastamisen Suomen mallin, kerhotoiminnan ja harrastusten avulla. Pyrimme palkkaamaan kouluvalmentajan, joka työskentelee aktiivisesti kouluissa ja on saatavilla sosiaalisen median kautta.	Sotkanetin tilastot	Sivistystoimenjohtaja	Vuosittain		
Ylipainon vähentäminen. Ylipainoisten oppilaiden määrän vähentäminen vuosiluokilla 8 ja 9.	Opetamme aktiivisesti terveitä elintapoja harrastamisen Suomen mallin, kerhotoiminnan ja harrastusten avulla. Koulut panostavat välituntiaktiviteetteihin. Kunta tarjoaa edullisia, joka vaihtelevia ja terveellisiä välipaloja kouluissa	Sotkanetin tilastot	Sivistystoimenjohtaja ja liikuntaneuvoja	Vuosittain	 	
Syrjäytymisen vähentäminen. Koulutuksen ulkopuolella olevien 17–24-vuotiaiden määrän vähentäminen (verrattuna samanikäiseen väestöön).	Meillä on sopimus After Eightin kanssa koskien etsivää nuorisotyötä, josta maksamme vuosittaisen maksun sovitun käytännön mukaan naapurikuntien kanssa. Kaupunki tekee yhteistyötä kuntouttavan työtoiminnan osalta Ohjaamon ja Purjeen kanssa. Kaikille oppilaille taataan opiskelupaikka 9. luokan jälkeen.	Sotkanetin tilastot	Työllisyyskoordinaattori, hyvinvointipäällikkö ja sivistystoimenjohtaja	Vuosittain	 	
Taloudellisen turvallisuuden lisääminen. 25–64-vuotiaiden pitkäaikaisesti toimeentulotukea saaneiden määrän vähentäminen (verrattuna samanikäiseen väestöön).	Meillä on työllisyyskoordinaattori, joka vastaa pitkäaikaistyöttömien palkkaamisesta ja kaupunki palkkaa kesätyöntekijöitä. Yhteistyötä hyvinvointialueen ja työllisyysalueen kanssa kehitetään.	Sotkanetin tilastot	Henkilöstöpäällikkö, työllisyyskoordinaattori ja hallinto	Vuosittain	 	
Työikäisen väestön lisääminen. Työkyvyttömyyseläkettä saavien 25–64-vuotiaiden määrän vähentäminen (verrattuna samanikäiseen väestöön)	Aktiivinen yhteistyö hyvinvointialueen työkykyä edistävän kuntouttavan toiminnan kanssa. Tarvittaessa laaditaan suunnitelmia terveyden edistämistoimista yhdessä riippuvuushoitoklinikan, terveydenhuollon ja kuntoutuksen kanssa.	Sotkanetin tilastot	Henkilöstöpäällikkö ja työllisyyskoordinaattori	Vuosittain	 	
lääkäiden hyvä fyysinen terveys. Yli 65-vuotiaiden kaatumisista johtuvien hoitajaksojen vähentäminen (verrattuna 10 000 samanikäiseen henkilöön).	Mahdollisuus osallistua maksuttomaan liikuntaneuvontaan matalalla kynnyksellä. Minimoidaan riskejä hyvällä talvikunnossapidolla.	Sotkanetin tilastot	Tekninen johtaja, hallintopäällikkö ja liikuntaneuvoja	Vuosittain	 	

Terveyden ja terveellisten elintapojen edistäminen

Palvelutavoite	Hyvinvointialueen palvelutavoitteet	Kunnan omat palvelutavoitteet	Mittari	Asiantuntija	YK:n tavoite	Strateginen tavoite
Lapset, nuoret ja perheet	Tarjotaan kaikille lapsille mahdollisuus maksuttomaan ja matalan kynnyksen harrastukseen.	Perusopetuksen oppilaille tarjotaan mahdollisuus osallistua harrastamisen Suomen malliin. Mukautettuja kursseja tarjotaan myös vapaan sivistystyön kautta.	Toimenpiteiden esiintyminen	Nuoriso-ohjaaja, opettaja, Arbiksen rehtori ja liikuntaneuvoja.	 	
	Kehitetään yhteisiä, toimintamalleja suunterveyden ennaltaehkäisyyn	Päävastuu tavoitteen toteuttamisesta on hyvinvointialueella				
Työikäiset	Kehitetään yhteisiä, terveellisiä ravitsemus- ja liikkumistapoja edistäviä toimintamalleja lapsille, nuorille ja perheille.	Tietoa jaetaan varhaiskasvatuksessa, esikoulussa ja koulussa, esim. ruokaneuvonnan, ohjattujen leikkihetkien ja/tai liikunta- ja lukemisen edistämisen kampanjoiden avulla.	Toimenpiteiden esiintyminen	Sivistysjohtaja, ravitsemuspäällikkö, kirjastopäällikkö, varhaiskasvatuspäällikkö, oppilaskunnat ja liikuntaneuvoja.	 	
	Kehitetään alueellinen elämäntapaneuvonnan toimintamalli	Päävastuu tavoitteen toteuttamisesta on hyvinvointialueella, mutta liikuntaneuvoja osallistuu	Toimenpiteiden esiintyminen - Kouluterveyskyselyn ja Sotkanetin tilastot ravitsemus- ja liikuntatavoista, Move-tulokset.	Liikuntaneuvoja		
	Kehitetään yhteistyötä terveyttä ja hyvinvointia tukevien toimijoiden kanssa (hyvinvointialue, kunta, kolmas sektori, yritykset).	Päävastuu tavoitteen toteuttamisesta on hyvinvointialueella.			 	
	Kehitetään ja tarjotaan tervetuliais- ja tietopaketti perusterveyden ylläpitämisestä.	Toteutetaan kampanja sosiaalisessa mediassa ja sanomalehdessä: Tietoa hyvän perusterveyden ylläpitämisestä ja hyvinvoinnin edistämisestä esim. unen, ravinnon ja liikunnan, kuten liikuntahetkien ja arkiliikunnan, avulla.	Artikkeleita Nykarlebypostenissa ja SoMe-postauksia liikunnan tuomista terveyseduista.	Liikuntaneuvoja, tiedottaja.		
Ikäihmiset	Ikäihmisillä on hyvä terveys ja hyvä toimintakyky, joka mahdollistaa aktiivisten elinvuosien lisääntymisen.	- Ylläpidetään läheistä yhteistyötä muiden hyvinvointia edistävien toimijoiden kanssa ja kehitetään toimintaa. - Kannustetaan pitkäaikaisiin terveellisiin tottumuksiin ja esitellään uusia tapoja löytääliikunnan iloa.	- Tilastoja iäkkäämpien terveydestä Sotkanetistä sekä TEAvisari-tuloksista. - Ryhmäaktiviteetit kyllä/ei	Liikuntaneuvoja		
	Ohjaaminen kulttuuripalveluihin/integrointi osana palveluohjausta ja neuvontapalveluja	Annetaan mahdollisuus maksuttomiin kulttuuri- ja urheiluelämyksiin	Toimenpiteiden esiintyminen.	Hyvinvointipäällikkö, museoamateurssi, kirjastopäällikkö	 	

Kaikille	Kehitetään yhdessä asukkaiden kanssa julkisia treenipaikkoja ja ylläpidetään ja päivitetään nykyisiä liikuntapaikkoja.	Palaute.	Liikuntaneuvoja ja kaavoittaja	3 GOD HÄLSA OCH VÄLBEFINNADE 11 HÅLLBARA STÄDER OCH SAMHÄLLEN	VI TRIVS
	Suunnitellaan yhdessä yhdistysten ja seurojen, yritysten ja asukkaiden kanssa liikuntaviikko, johon sisältyy erilaisia aktiviteetteja kaikenikäisille.	Palaute ja osallistujamäärä.	Liikuntaneuvoja	3 GOD HÄLSA OCH VÄLBEFINNADE 17 GENOMFÖRANDE OCH GLOBALT PARTNERSKAP	VI TRIVS
	Laaditaan yhdessä yhdistysten ja seurojen, yritysten ja asukkaiden kanssa liikuntakalenteri, johon sisältyy tapahtumia ja aktiviteetteja	Palaute.	Tiedottaja, liikuntaneuvoja	3 GOD HÄLSA OCH VÄLBEFINNADE 11 HÅLLBARA STÄDER OCH SAMHÄLLEN	VI TRIVS
	Järjestetään säännöllisiä kuntojuoksuja, vaelluksia ja pyöräretkiä.	Palaute ja osallistujamäärä.	Liikuntaneuvoja	3 GOD HÄLSA OCH VÄLBEFINNADE 13 BEKÄMPA KLIMATFÖRÄNDRINGARNA	HÅLLBARHET
	Järjestetään perheaktiviteetteja ja liikuntahaasteita.	Palaute ja osallistujamäärä.	Liikuntaneuvoja	3 GOD HÄLSA OCH VÄLBEFINNADE	VI TRIVS
	Tuetaan urheiluseuroja ja paikallisia ryhmiä, jotka edistävät liikkumista.	Yhdistysavustus	Liikuntaneuvoja	3 GOD HÄLSA OCH VÄLBEFINNADE 17 GENOMFÖRANDE OCH GLOBALT PARTNERSKAP	DELAKTIGHET
	Edistetään turvallisia kävely- ja pyöräteitä kunnassa	Palaute.	Liikuntaneuvoja	3 GOD HÄLSA OCH VÄLBEFINNADE 11 HÅLLBARA STÄDER OCH SAMHÄLLEN 13 BEKÄMPA KLIMATFÖRÄNDRINGARNA	HÅLLBARHET
	Annetaan koulujen ja urheiluseurojen henkilökunnalle koulutusta liikkumista edistävästä toimenpiteistä.	Toteutunut: kyllä/ei	Liikuntaneuvoja	3 GOD HÄLSA OCH VÄLBEFINNADE 4 GOD UTVÄRLNING FÖR ALLA	VI TRIVS
	Kirjaston toiminta edistää yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen ja kulttuuriin ja tarjoaa ajankohtaisia palveluita kaikille kuntalaisille. Kirjasto edistää mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja oman osaamisen kehittämiseen.	Toteutunut: kyllä/ei	Kirjastopäällikkö	3 GOD HÄLSA OCH VÄLBEFINNADE	VI TRIVS

Mielenterveyden edistäminen ja päihteiden väärinkäytön ennaltaehkäisy

Palvelutavoite	Hyvinvointialueen palvelutavoitteet	Kunnan omat palvelutavoitteet	Mittari	Asiantuntija	YK:n tavoite	Strateginen tavoite
Lapset, nuoret ja perheet	Yhteiset toimintamallit päihteiden väärinkäyttöä ehkäisevää työtä varten.	Ehkäisevä päihdetyö - Päihteiden väärinkäytön esiintyvyyden kartoitus - Opetuksessa käytetään PEPP-mallia. - Monialainen työryhmä, joka vastaa ehkäisevästä päihdetyöstä	Hyvinvointikertomuksen, kyselytutkimusten ja työryhmän tilastojen vuosittainen seuranta.	Nuoriso-ohjaaja, hyvinvointipäällikkö ja sivistystoimenjohtaja. Paikallinen ehkäisevän päihdetyön ryhmä.		
	Tarjotaan tukea vanhemmuuteen lapsen kasvun aikana matalan kynnyksen toiminnan, tiedon levittämisen ja kolmannen sektorin verkostoinnin kautta.	Opiskeluhoito työskentelee yhdessä koulukäytön, PEPP:n ja hyvinvointialueen kanssa ja tiedottaa, miten päihteidenkäyttöä voidaan ehkäistä ja tukea mielenterveyttä.	Kampanjer, enkäter och statistik från välfärdsberättelsen.	Nuoriso-ohjaaja, hyvinvointipäällikkö, kouluvalmentaja, opettaja ja sivistystoimenjohtaja yhdessä pikallisen ehkäisevän päihdetyön ryhmä kanssa.	 	
	Tuetaan lasten ja nuorten psyykkistä hyvinvointia lisäämällä heidän, huoltajien ja henkilöstön osaamista mielenterveydestä. Otetaan käyttöön ennaltaehkäiseviä toimintamalleja omassa toiminnassa sekä tarjotaan matalan kynnyksen toimintaa yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa.	Yhteistyö koulutoimen, paikallisten yhdistysten, seurakunnan ja hyvinvointialueen kanssa viestin välittämiseksi ja tuen saamiseksi. - Kiusaamisen vastainen suunnitelma pidetään ajan tasalla, se toteutetaan ja sitä seurataan aktiivisesti.	Nykarleby.fi-verkkosivustolle kerätään tietoa ja linkkejä hyvinvointialueelle. Yhdistysavustus edellyttää, että yhdistykset lupaavat tehdä ehkäisevää päihdetyötä. Päihteettömät tapahtumat, päihteiden käyttöä ehkäisevät ohjelmat, koulutukset ja hankkeet. Hyvinvointikertomuksen tilastot.	Nuoriso-ohjaaja, liikuntaneuvoja, hyvinvointipäällikkö ja sivistystoimenjohtaja yhdessä pikallisen ehkäisevän päihdetyön ryhmä kanssa.	 	
Työikäiset	Kehitetään sisäisiä palveluketjuja (työllisyyttä edistäviä palveluja kunnan, hyvinvointialueen, Kelan ja TE-toimiston välillä)	Päävastuu tavoitteen toteuttamisesta on hyvinvointialueella (ÖVPH)				
	Käytetään systemaattisesti näyttöön perustuvia työkaluja riskien tunnistamiseksi varhaisessa vaiheessa (esim. audit, BDI). Tiedon levittäminen lisää osaamista ja ehkäisee leimautumista.	Päävastuu tavoitteen toteuttamisesta on hyvinvointialueella (ÖVPH)			 	
	Kehitetään verkkoon perustuvaa tukea ja digitaalisia työkaluja mielenterveyden edistämiseksi ja päihteiden väärinkäytön ehkäisemiseksi	Päävastuu tavoitteen toteuttamisesta on hyvinvointialueella (ÖVPH)				

Ikäihmiset Riskitekijät tunnistetaan varhaisessa vaiheessa.	Järjestetään vuosittain hyvinvointipäivä ikäihmisille, esimerkiksi painopisteenä siirtyminen työelämästä eläkkeelle. - Mahdollisuus osallistua matalan kynnyksen liikuntaneuvontaan. Toimenpiteiden esiintyminen - Sotkanetin tilastoja iäkkäiden toimintakyvystä	Liikuntaneuvoja ja hyvinvointipäällikkö yhdessä pikallisen ehkäisevän päihdetyön ryhmä kanssa.		
Omaisten ja omaishoitajien mielenterveyden ja hyvinvoinnin tukeminen.	Päävastuu tavoitteen toteuttamisesta on hyvinvointialueella (ÖVPH)			

Toimintakyvyn edistäminen ja ylläpitäminen

Palvelutavoite	Hyvinvointialueen palvelutavoitteet	Kunnan omat palvelutavoitteet	Mittari	Asiantuntija	YK:n tavoite	Strateginen tavoite
Lapset, nuoret ja perheet	Syrjäytymisen ennaltaehkäisy	- Koulupoissaolojen toimitasuunnitelma pidetään ajan tasalla ja sitä seurataan. - Integraatio ja inklusio	Kouluterveyskyselyn tilastot yksinäisyydestä. Koulupoissaolojen seuranta.	Sivistystoimenjohtaja		
Työikäiset	Kehitetään palveluketjuja, kuten työllisyyttä edistäviä palveluja kunnan, hyvinvointialueen, Kelan ja TE-toimiston välillä sekä tarjotaan ja ylläpidetään kuntouttavia työtoimintapaikkoja, työharjoittelua ja työkokeilua.	Kunta jatkaa sisäisten työllistämiskokousten pitoa ja kutsuu paikalle myös Kelan, TE-toimiston ja hyvinvointialueen sosiaaliohjaajat, jotka sijoittavat tarvitsevat kuntouttaviin työtehtäviin. - Kunta ottaa vastaan nuoria ja muita työttömiä kuntouttavaan työhön, työharjoitteluun ja työkokeiluun. - Kunta jatkaakesätyöntekijöiden palkkaamista. - Kunta ylläpitää yhteyttä yhdistyksiin, jotka voivat ottaa vastaan kesätyöntekijöitä ja työttömiä.	Toimenpiteiden esiintyminen	Työllisyyskoordinaattori ja henkilöstöpäällikkö	 	
	Terveystarkastukset ja palveluarvioinnit työikäisille, työttömille ja työelämän ulkopuolisille	Päävastuu tavoitteen toteuttamisesta on hyvinvointialueella (ÖVPH).			 	
	Käytetään yhtenäisiä toimintakyvyn arvioinnin välineitä (fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen).	Päävastuu tavoitteen toteuttamisesta on hyvinvointialueella (ÖVPH).				
Ikäihmiset	Ikäihmisten toimintakyky säilyy hyvänä pidempään ja aktiivisten elinvuosien määrä lisääntyy.	Mahdollisuus osallistua matalankynnyksen toimintaan, esim. Arbiksen, kirjaston kautta. Tarjotaan liikuntaneuvontaa.	Toimenpiteiden esiintyminen - Hyvinvointikertomuksen tilastot	Arbiksen rehtori ja liikuntaneuvoja	 	
	Yhdyskuntasuunnittelu ja -kehittäminen edistävät asuin ympäristön turvallisuutta sekä toimintakykyä ja osallisuutta .	Yhdyskuntasuunnittelu ja -kehittäminen edistävät asuin ympäristön turvallisuutta sekä toimintakykyä ja osallisuutta	Kaavoituksessa huomioidaan palvelujen läheisyys.	Tekninen johtaja	 	

Osallisuus ja turvallisuuden edistäminen

Palvelutavoite	Hyvinvointialueen palvelutavoitteet	Kunnan omat palvelutavoitteet	Mittari	Asiantuntija	YK:n tavoite	Strateginen tavoite
Lapset, nuoret ja perheet	Kehitetään yhdenvertaisia, matalan kynnyksen palveluja, jotka edistävät turvallisuuden tunnetta, esim. toimivaa ja moniammatillista koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoa, kiusaamisen vastaista työtä. Ennaltaehkäistään lähisuhteissa esiintyvää väkivaltaa.	Kehitetään joustavat yhteistyökettjut niin sisäisesti kuin yhdessä Pohjanmaan hyvinvointialueen kanssa. - Kiusaamisen vastainen suunnitelma pidetään ajan tasalla ja sitä seurataan aktiivisesti. - Sitoutuneet aikuiset lasten ja nuorten arjessa.	Hyvinvointikertomuksen tilastot	Sivistystoimenjohtaja ja hyvinvointipäällikkö	 	
	Edistetään keskinäistä kulttuurista ymmärrystä	Eri kulttuurien juhlapäiviä nostetaan esille sivistyksen toiminnassa. Kulttuurikasvatussuunnitelmaa seurataan ja se pidetään ajan tasalla.	Toimenpiteiden esiintyminen	Sivistystoimenjohtaja, varhaiskasvatuspäällikkö, museoamanuenssi ja hyvinvointipäällikkö	 	
	Osallisuussuunnitelma lasten ja nuorten äänten esille nostamisen hyvinvointialueella ja kunnissa.	Nuorisovaltuusto on nuorten ääni päätöksenteossa ja nuoria kannustetaan osallistumaan päätöksentekoon. Lapsia ja nuoria otetaan mukaan eri toimintojen suunnitteluun.	Toimenpiteiden esiintyminen	Sivistystoimenjohtaja, nuorisohjaaja	 	
Työikäiset	Kehitetään integraatiota edistäviä yhteistyömalleja	Yhteistyö Pietarsaaren seudun kotouttamisyksikön, Kredun ja kolmannen sektorin kanssa. Esimerkiksi Kotoutumisportin, Kielikahvilan ym. Kautta	Toimenpiteiden esiintyminen	Hallintopäällikkö	 	
	Kehitetään digitaalisia palveluja asiakasosallisuuden ja asiakasraadin tehostamiseksi. Osallisuussuunnitelma.	Kannustetaan antamaan ehdotuksia hyvinvointia edistävästä toimenpiteistä käyttämällä kunnan verkkosivulla olevaa palautetoimintoa. Palautteeseen vastataan 14 päivän kuluessa ja asia osoitetaan eteenpäin asiasta tietävälle henkilölle.	Toimenpiteiden esiintyminen	Hallintopäällikkö	 	
	Ota väkivalta puheeksi; annetaan työntekijöille ohjausta ja koulutusta.	Päävastuu tavoitteen toteuttamisesta on hyvinvointialueella (ÖVPH).			 	

Ikäihmiset Hyvinvoinnin, terveyden ja osallisuuden edistämiseen käytetään enemmän sähköisiä/teknisiä ratkaisuja	Henkilöstöä kehoitetaan tarkastamaan asiakirjojensa saavutettavuus ennen niiden julkaisemista kunnan verkkosivulla. - Markkinoidaan kirjastojen tietokoneiden ja palveluiden saatavuutta - Kyselyitä ja kysymyksiä ajankohtaisista asioista on jatkuvasti kunnan verkkosivuilla asukkaiden mielipiteiden kuulemista varten.	Toimenpiteiden esiintyminen	Hallintopäällikkö, viestintäsihteeri, kirjastopäällikkö	 	
Etäohjauksen soveltaminen kuntoilun edistämisessä	Digitaalisia hyvinvointivinkkejä julkaistaan säännöllisesti kunnan sosiaalisen median tileillä	Toimenpiteiden esiintyminen	Liikuntaneuvoja, viestintäsihteeri		
Ikäihmisten osallisuuden ja vaikutusmahdollisuuksien vahvistaminen	Vanhusneuvostoa kannustetaan antamaan lausuntoja asioista, jotka koskevat iäkkäitä, ennen niiden siirtymistä muihin toimielimiin.	Vanhusneuvoston toiminta ja lausunnot	Viestintäsihteeri		
Kaikille	Kirjastot edistävät aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta; kirjastot auttavat kävijöitään olemaan aktiivisia kansalaisia. - Kirjasto edistää mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja oman osaamisen kehittämiseen. Kirjaston tavoitteena on tarjota yhdenvertaista palvelua kaikille.		Kirjastopäällikkö ja hyvinvointipäällikkö		

3 Johtopäätökset

Hyvinvointisuunnitelmaa seurataan vuosittaisessa hyvinvointiraportissa sekä kattavassa hyvinvointikertomuksessa, joka laaditaan kerran valtuustokaudessa.

Lähteet:

- Agenda 2030 ja kestävän kehityksen globaalit tavoitteet <https://kestavakehitys.fi/agenda-2030>
- Tilastotietoa suomalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä, sotkanet.fi <https://sotkanet.fi/sotkanet/fi/index>
- Valtioneuvoston periaatepäätös, Terveiden ja turvallisuuden edistäminen vuonna 2030 <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163021>
- THL, HYTE-kerroin, kannustaa kuntia edistämään terveyttä ja hyvinvointia:
<https://slideshare.net/THLfi/hyterroin-kannustaa-kuntia-hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamiseen>
- Hyvinvointiraportti 2022–2026 [Omfattande valfardberattelse for Nykarleby stad 2022-26.pdf](#) (ruotsiksi)
- Uudenkaarlepyyn kuntastrategia [Kuntastrategia-2040.pdf](#) (uusikaarlepyy.fi)

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2021–2025 Luoto, Pedersöre, Pietarsaari, Uusikaarlepyy: (uusikaarlepyy.fi)

Alueellinen hyvinvointiraportti ja hyvinvointisuunnitelma 2023–2025: (pohjanmaanhyvinvointi.fi)

[Koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon lomakkeet – THL](#). Lomakkeet on tarkoitettu käytettäväksi oppilaitoksissa kolmen vuoden välein koulu- ja opiskeluympäristön terveyden ja turvallisuuden sekä oppilaitoksen hyvinvoinnin arvioinnissa ja tarkistukseen liittyvä seuranta.